

BESLUT
2017-02-22

Dnr T 4-2016

Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund

Tillsyn i anledning av anmälan från Lunds universitet

Bakgrund

Lunds universitet har i skrivelse till Centrala etikprövningsnämnden anmält misstanke om att viss forskning har bedrivits utan erforderlig etikprövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Eftersom frågan om etikprövning är en central del i en vid universitetet pågående utredning om vetenskaplig oredlighet är det enligt universitetet av största vikt att få frågan belyst av Centrala etikprövningsnämnden.

Anmälan har sin grund i två studentuppsatser som utförts inom ramen för professor Sverker Sikströms forskning vid psykologiska institutionen vid Lunds universitet.

Det första fallet gäller en studentuppsats från augusti 2016 som handletts av . I skrivelsen från Lunds universitet hävdas att det bl.a. finns frågetecken kring om studien följt de procedurer som godkänts av den regionala etikprövningsnämnden. Av de handlingar som bifogats skrivelsen framgår att uppsatsförfattaren i den etikdeklaration som ska lämnas innan uppsatsarbetet påbörjas hänvisade till en godkänd etikprövningsansökan 2012 (dnr 2012/207), vilket kan ha kommit att medföra att den kursansvarige inte gjorde någon egen bedömning av det planerade uppsatsarbetet. Etiska brister i uppsatsen uppmärksammades därefter av examinator.

Det andra fallet avser en psykologexamensuppsats från 2014 som även den handletts av . Resultat från studien har också redovisats i en vetenskaplig artikel med som försteförfattare. Artikeln kom in till tidskriften i september 2015 och publicerades 2016. I skrivelsen från Lunds universitet ifrågasätts om den forskning som ligger till grund för artikeln har etikprövats.

Till anmälan har fogats två beslut om etikgodkännande från Regionala etikprövningsnämnden i Lund, nämligen beslut den 9 oktober 2012 om godkännande av ansökan med projekttitel Hur brus påverkar kognitiva funktioner (dnr 2012/207) och beslut den 16 juni 2015 om ändring av tidigare godkänd ansökan (dnr 2015/442), och underliggande ansökningshandlingar.

har i yttrande till Centrala etikprövningsnämnden anfört bl.a. att psykologexamensuppsatsen från 2014 faller inom etikgodkännandena från 2012 och 2015.

Centrala etikprövningsnämndens bedömning

Lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor är tillämplig enbart om det är fråga om forskning. För att avgränsa etikprövningsnämndernas uppdrag har i 2 § etikprövningslagen tydliggjorts att med forskning i lagens mening avses inte sådant arbete som utförs endast inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå. Om ett projekt inte innefattar forskning krävs således inte godkännande enligt lagen. En prövning av om ett projekt medför risker eller olägenheter som inte står i proportion till vinsterna av projektet ska naturligtvis ändå göras.

Studentuppsatsen från augusti 2016 kräver således inte tillstånd enligt etikprövningslagen och studien står alltså inte under Centrala Etikprövningsnämndens tillsyn.

Den studie som psykologexamensuppsatsen grundar sig på ligger emellertid också till grund för den vetenskapliga artikel som publicerades 2016. Enligt den praxis som utvecklats vid Centrala etikprövningsnämnden utgör det förhållandet att om avsikten med en studie är att resultatet ska publiceras i en vetenskaplig tidskrift en sådan omständighet som starkt talar för att det är fråga om forskning i etikprövningslagens mening. Som framgått finns ett nära tidsmässigt samband mellan den studie som ligger till grund för psykologuppsatsen, beslutet om ändring av tidigare godkänd ansökan om etikprövning och artikeln. Enligt Centrala etikprövningsnämndens mening får det mot den bakgrunden anses framgå att det redan vid tidpunkten för studien fanns en avsikt att publicera resultatet i en artikel. Den studie som ligger till grund för psykologexamensuppsatsen hade mot den bakgrunden behövt godkännande av etikprövningsnämnd vid tidpunkten för dess genomförande.

Det projekt som godkändes av den regionala etikprövningsnämnden 2012, Hur brus påverkar kognitiva funktioner, avser användande av växelström genom elektroder placerade bakom öronen. Genom den komplettering som gjordes 2015 godkändes också likström genom elektroder placerade över frontalloben.

Centrala etikprövningsnämnden noterar att det kompletterande godkännandet tillkom först 2015, alltså året efter psykologexamensuppsatsen. Bedömningen ska därför göras mot etikgodkännandet från 2012. Det kan då konstateras att i den studie som psykologexamensuppsatsen grundar sig på används en metod med likström genom elektroder placerade över frontalloben, en metod som godkändes först 2015. Det förhållandet att senare fått tillstånd kan inte läka tidigare brist.

Sammanfattningsvis anser Centrala etikprövningsnämnden att utformningen av studien 2014 går utöver det etikgodkännande som meddelades 2012 och har därmed skett i strid med etikprövningslagen. Mot bakgrund av vad som förekommit i ärendet finns emellertid inte grund för att anta att vad som inträffat skett med uppsåt att överträda lagen.

Centrala etikprövningsnämndens beslut

Centrala etikprövningsnämnden skriver av ärendet från vidare handläggning.

Postadress
Centrala etikprövningsnämnden
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Gatuadress
Västra Järnvägsgatan 3

Telefon
08-546 77 610 vx

Fax
08-546 441 80

Detta beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Karin Almgren, Peter Höglund, Christina Eintrei, Anders Brändström, Ann Wennerberg, Bengt Gustafsson, Birgitta Hübinette och Peter Höglund efter föredragning av kanslichefen Jörgen Svidén. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Carina Gunnarsson, Elina Mäki-Torkko, Johan Fritzell, Elena Namli och Bimbi Ollberg samt administrativa sekreteraren Eva Kaaman Modig deltagit.

På Centrala etikprövningsnämndens vägnar

Karin Almgren

Ordförande

Postadress
Centrala etikprövningsnämnden
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Gatuadress
Västra Järnvägsgatan 3

Telefon
08-546 77 610 vx

Fax
08-546 441 80